

Sygn. akt I UK 212/19

## POSTANOWIENIE

Dnia 13 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania K. S.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.  
o rentę rodzinną,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń  
Społecznych w dniu 13 maja 2020 r.,  
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)  
z dnia 21 stycznia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.**

### UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń społecznych w (...) wyrokiem z dnia 21 stycznia 2019 r., po rozpoznaniu apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Ł., zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 29 marca 2018 r. i oddalił odwołanie ubezpieczonej K. S. od decyzji organu rentowego z dnia 19 sierpnia 2016 r. odmawiającej ubezpieczonej prawa do renty rodzinnej, ponieważ ukończyła ona 25 rok życia nie będąc na ostatnim roku studiów.

Sąd Apelacyjny w motywach orzeczenia wskazał, że wykładnia art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 53, dalej jako ustawa o emeryturach i rentach), zgodnie z którym, jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej

przedłuża się do zakończenia tego roku studiów, pozwala na przyjęcie, iż osoba która kończy 25 lat w okresie wakacyjnym i złożyła wszystkie egzaminy wymagane do ukończenia przedostatniego roku studiów przed ukończeniem 25 roku życia, jest traktowana jako osoba będąca na ostatnim roku studiów. Z poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych wynika zaś, że ubezpieczona w dacie ukończenia 25 lat życia (31 sierpnia 2016 r.) nie była studentką ostatniego roku studiów bowiem w roku akademickim 2015/2016 była studentką I roku, II semestru studiów niestacjonarnych II stopnia magisterskich 4-semestrowych o kierunku zarządzanie, a ostatni egzamin niezbędny do rozpoczęcia ostatniego roku studiów zdała w dniu 24 września 2016 r. A zatem nie mieściła się w kręgu osób uprawnionych do renty rodzinnej, o których mowa w art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach.

W skardze kasacyjnej ubezpieczona, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, zarzuciła naruszenie prawa materialnego – art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach, przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie skutkujące zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania, podczas gdy roszczenie ubezpieczonej jest zasadne z uwagi na wykładnię celowościową tego przepisu oraz naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy – art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c., przez jego niezastosowanie i wydanie wyroku nieuwzględniającego stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy, tj. pominięcia, że ubezpieczona w okresie wakacji studenckich zaliczyła wymagane egzaminy i uzyskała wpis na kolejny rok studiów. Na podstawie powyższych zarzutów ubezpieczona domagała się uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi, który wydał zaskarżone orzeczenie.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, sprowadzające się do wykładni art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach bowiem wykładnia literalna dokonana przez Sąd drugiej instancji oraz organ rentowy pozostaje w sprzeczności z wykładnią celowościową tego przepisu. Renta rodzinna ma pomóc ubezpieczonemu w kontynuowaniu nauki i jej ukończeniu w sytuacji, gdy jest on pozbawiony żywiciela. Wobec tego ukończenie przez ubezpieczoną 25 lat życia w czasie wakacji studenckich nie powinno pozbawiać jej prawa do przedłużenia

pobierania renty rodzinnej. Ze względów słuszności i sprawiedliwości społecznej krąg osób uprawnionych do renty rodzinnej obejmuje także te osoby, które urodziły się w miesiącach wakacyjnych. W ocenie ubezpieczonej, wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest również uzasadniony potrzebą wykładni art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach bowiem część judykatury powołuje się na regulamin studiów, zaś inne sądy wskazują bezpośrednio na interpretację korzystną dla uprawnionych do renty rodzinnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Ponadto zgodnie z art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wobec tego wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym powyżej art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2016 r., V CSK 143/16, LEX nr 2135552; z dnia 21 czerwca 2016 r.,

V CSK 21/16, LEX nr 2069457; z dnia 1 grudnia 2015 r., I PK 71/15, LEX nr 2021944).

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienie prawnego (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz potrzebie wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c.). Skarżąca nie wykazała jednak występowanie tych przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania.

Dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego konieczne jest przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Jednocześnie zagadnienie prawne powinno być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571). Chodzi więc o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym

przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398<sup>13</sup> § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Musi więc ono pozostawać w związku ze sprawą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003). Ponadto twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467 czy z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383; z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934).

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, że przedstawione przez skarżącą kwestie nie spełniają wskazanych wyżej kryteriów istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. ani nie stanowią o potrzebie wykładni art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że możliwość przedłużenia okresu wypłaty renty rodzinnej powyżej 25 roku życia istnieje tylko do zakończenia ostatniego roku studiów, na którym uprawniony ukończył ten wiek (por. wyrok z dnia 6 września 2012 r., II UK 37/12, OSNP 2013 nr 15-16, poz. 186). Możliwość dalszego pobierania renty rodzinnej po osiągnięciu 25 lat życia przez dziecko zdolne do pracy stanowi dodatkowe,

wyjątkowe uprawnienie nadane przez ustawę. Ze wskazanych powodów, dokonując wykładni art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach, Sąd Najwyższy, kierując się przede wszystkim brzmieniem tego przepisu, określił przesłanki warunkujące przedłużenie uprawnień do renty rodzinnej jako osiągnięcie 25 lat życia w czasie ostatniego roku studiów w szkole wyższej (por. wyroki: z dnia 12 stycznia 2011 r., II UK 201/10, LEX nr 785669; z dnia 3 marca 2011 r., II UK 303/10, OSNP 2012 nr 7-8, poz. 98; z dnia 26 marca 2015 r., II UK 138/14, LEX nr 1666020). Między wskazanymi przesłankami istnieje związek czasowy wiążący pozostawanie studentem ostatniego roku studiów w szkole wyższej z dniem osiągnięcia 25 lat życia, nie zaś z rokiem kalendarzowym, w którym ten dzień nastąpił. W związku z tym, do przedłużenia prawa do renty rodzinnej niezbędne jest, aby w dniu osiągnięcia 25 lat życia dziecko już było na ostatnim roku studiów wyższych, nie zaś by miało osiągnąć taki status w choćby niedalekiej przyszłości, z zastrzeżeniem, że na ostatnim roku studiuje student, który zdał wszystkie egzaminy i uzyskał wszystkie zaliczenia wymagane na przedostatnim roku studiów (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2007 r., II UK 15/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 295). Ustalenie daty, w której dziecko pobierające rentę rodzinną było na ostatnim roku studiów w rozumieniu art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach, następuje przy tym przy uwzględnieniu wpisu na ostatni rok studiów dokonanego na podstawie regulaminu obowiązującego daną uczelnię (por. wyroki Sądu Najwyższego: 28 października 2003 r., II UK 138/03, OSNP 2004 nr 15, poz. 271; z dnia 19 kwietnia 2006 r., II UK 134/05, LEX nr 1001297; z dnia 20 kwietnia 2006 r., I UK 265/05, LEX nr 189128; z dnia 8 sierpnia 2007 r., II UK 15/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 295 z glosą A. Wypych-Żywieckiej, OSP 2009 nr 3, poz. 27; z dnia 13 maja 2014 r., I UK 414/13, OSNP 2015 nr 8, poz. 115; z dnia 26 marca 2015 r., II UK 138/14, LEX nr 1666020; z dnia 3 marca 2016 r., II UK 82/15, LEX nr 2019547 i powołane w nich orzeczenia). Już w uchwale z dnia 23 lutego 1989 r., III UZP 3/89 (LEX nr 13587), Sąd Najwyższy uznał, że studentka, która na przedostatnim roku studiów zdała wszystkie wymagane egzaminy i która ukończyła 25 lat życia przed rozpoczęciem zajęć w nowym roku akademickim, zachowuje prawo do renty rodzinnej do zakończenia ostatniego roku studiów. Ponadto, na co zwrócił uwagę Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, w

wyrokach z dnia 3 marca 2011 r., II UK 303/10, a następnie z dnia 6 września 2012 r., II UK 37/12, Sąd Najwyższy dokonał porównania tak ustalonego brzmienia normy wynikającej z art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z konstytucyjną zasadą równości, nie dopatrując się jej naruszenia i stwierdzając, że przesłanka urodzenia się w różnych okresach roku kalendarzowego jest często istotą ustalania praw z ubezpieczenia społecznego, wiążącą nabycie prawa od chwili spełnienia warunków ustawowych i nie może być kwalifikowana jako przesłanka dyskryminująca.

*Summa summarum* w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalona jest wykładnia art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach, że dla zachowania prawa do renty rodzinnej istotne jest, aby ubezpieczony ukończył 25 rok życia po zdaniu wszystkich egzaminów na przedostatnim roku studiów. A zatem przepis ten nie budzi wątpliwości w orzecznictwie, co powoduje, iż również nie zachodzi przesłanka warunkująca przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, o której mowa w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c., na którą powołuje się skarżąca. Istotne zagadnienie prawne oraz potrzeba wykładni przepisów nie występują bowiem, jeżeli Sąd Najwyższy w pewnej kwestii wyraził pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383).

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.